

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

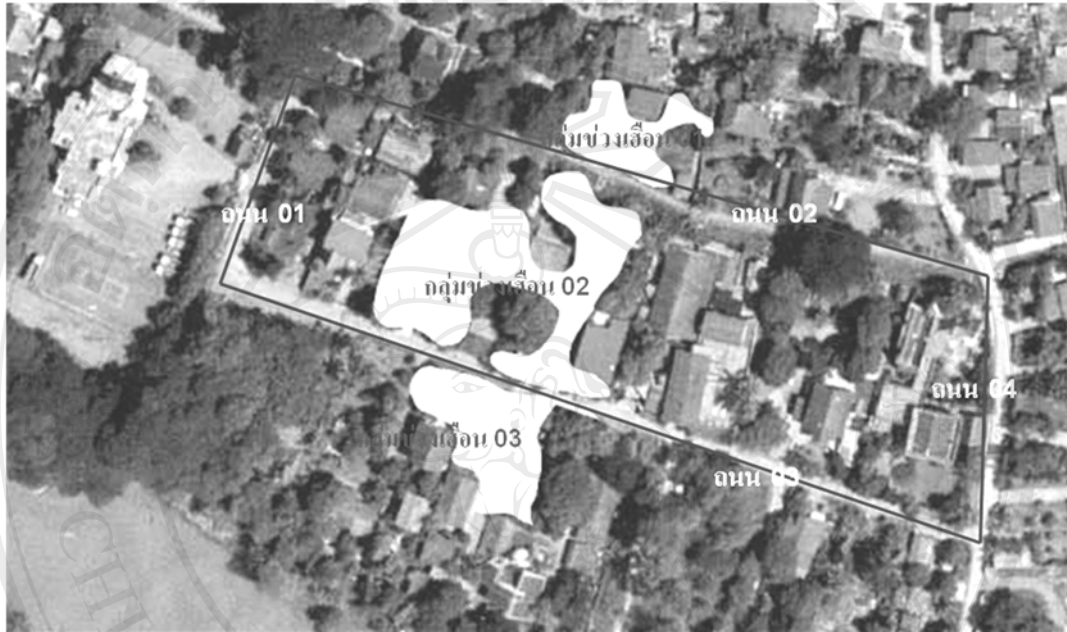
จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องวิธีการศึกษาพื้นที่ในบทที่สอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การศึกษาพื้นที่ทางสังคมนั้น นักวิจัยต้องทำการตัดสินใจเลือกวิธีการศึกษาให้ชัดเจนก่อนการที่ นักวิจัยจะทำการศึกษาภาคสนาม การนำเสนอบทที่สามซึ่งเป็นการนำเสนอวิธีการศึกษานี้จึงเป็น การเสนอการเลือกวิธีการศึกษาต่างๆ โดยจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ผู้เขียนต้องการทำความเข้าใจคุณลักษณะของช่วงเฮือนว่าอย่างไรนั้นจึงได้ทำการเลือกการ อธิบาย เป็นมุมมองในการวิจัย โดยมีทฤษฎีองค์ประกอบของสถานที่ ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นที่ในสามส่วนได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นใน พื้นที่ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และความหมายของพื้นที่ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อ ศึกษาคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในช่วงเฮือน

ในการนำเสนอในบทที่สามนี้เป็นการนำเสนอในสองส่วนใหญ่ได้แก่ 3.1) การเลือกชุมชน หมู่บ้านบ้านเด่นใน เป็นหมู่บ้านกรณีศึกษา เป็นการเสนอถึงวิธีการในการเลือกชุมชนบ้านเด่นใน เป็นหมู่บ้านกรณีศึกษา และ 3.2) ลำดับขั้นตอนในการศึกษา เป็นการนำเสนอว่า ผู้เขียนนั้นมีเทคนิค วิธีในการเก็บข้อมูลภาคสนาม, การวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างไร

3.1 การเลือกชุมชนบ้านเด่นในเป็นชุมชนหมู่บ้านกรณีศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่สองที่เสนอว่าการเลือกจำนวนของสนามวิจัยในเชิง สังคมนั้นสามารถแบ่งระดับของการศึกษาได้ตั้งแต่ระดับกว้างเช่นการศึกษาสังคมหลายสังคม จน ไปถึงระดับแคบเช่นการศึกษาสถานการณทางสังคมสถานการณเดียว โดยในการวิจัยเชิงสังคมที่ ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสังคม ผู้คน พื้นที่ และชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้น โคนส่วนใหญ่แล้วจะมีการเลือกหมู่บ้านเพียงหมู่บ้านเดียวเป็นสนามวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยประเภท ต้องการเข้าไป “อธิบาย” เหตุการณ์หรือสถานการณที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะของการศึกษาคุณลักษณะของช่วงเฮือนในชุมชนหมู่บ้านที่ผู้เขียนต้องการ “เข้าใจ” ว่าช่วง เฮือนนั้นมีส่งเสริมให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างไร โดยผู้เขียนทำการได้เลือกชุมชนบ้านเด่น ในมาเป็นชุมชนหมู่บ้านกรณีศึกษา เนื่องมาจากชุมชนบ้านเด่นใน (ภาพที่ 3.1) เป็นชุมชนหมู่บ้านที่ เป็นตัวแทนของชุมชนที่ยังมีการงานใช้ช่วงเฮือนอยู่ โดยมีเหตุผลสนับสนุนในการเลือกชุมชนบ้าน เด่นเป็นชุมชนหมู่บ้านกรณีศึกษาคือ 1) ชุมชนบ้านเด่นในเป็นชุมชนที่มีช่วงเฮือนเป็นพื้นที่กิจกรรม ทางสังคมมาตั้งแต่การเกิดชุมชนหมู่บ้านและยังมีบางส่วนของชุมชนหมู่บ้านที่ใช้งานช่วงเฮือนอยู่

ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นชุมชนหมู่บ้านที่สามารถสะท้อนภาพการใช้ช่วงเรียนในชีวิตประจำวันของผู้คน
 ในปัจจุบัน 2) เป็นชุมชนที่ส่วนหนึ่งของชุมชนมีการใช้ถนนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจะ
 ช่วยให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ ถึง กิจกรรมทางสังคมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นบนถนนและสภาพแวดล้อม
 ของถนนที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมนั้นๆ

ภาพ 3.1 ชุมชนบ้านเด่นใน

ประกอบกับ 3) ผู้เขียนรู้จักกับผู้ที่อาศัยอยู่ชุมชนหมู่บ้านนี้ ทำให้สามารถเข้าไปทำการเก็บ
 ข้อมูลภาคสนามโดยมีผู้คนในชุมชนเป็นผู้ชักนำเข้าไป เนื่องมาจากการศึกษาช่วงเรียนซึ่งเป็น
 การศึกษาเชิงคุณภาพผู้วิจัยต้องเข้าไปทำความเข้าใจกับวิถีชีวิต และ ความคิด ความเชื่อของผู้คน
 การที่ผู้วิจัยมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านนี้ทำให้ช่วยลดระยะเวลาในที่ต้องเข้า
 ไปทำความรู้จักกับผู้คนในช่วงแรกของการศึกษาและการที่ผู้เขียนรู้จักคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชน
 หมู่บ้านนี้อาจทำให้ผู้คนที่ทำการให้ข้อมูลมีความผ่อนคลายและความสบายใจในการให้ข้อมูลทำให้
 สามารถเก็บข้อมูลในเชิงลึกได้มากกว่าการเก็บข้อมูลภาคสนามกับคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักกันมา
 ก่อน

3.2 ลำดับขั้นตอนในการศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการเสนอถึง วิธีการในการศึกษาช่วงเรียน (ภาพ 3.2) โดยการนำทฤษฎี
 องค์ประกอบของสถานที่มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในสามองค์ประกอบ

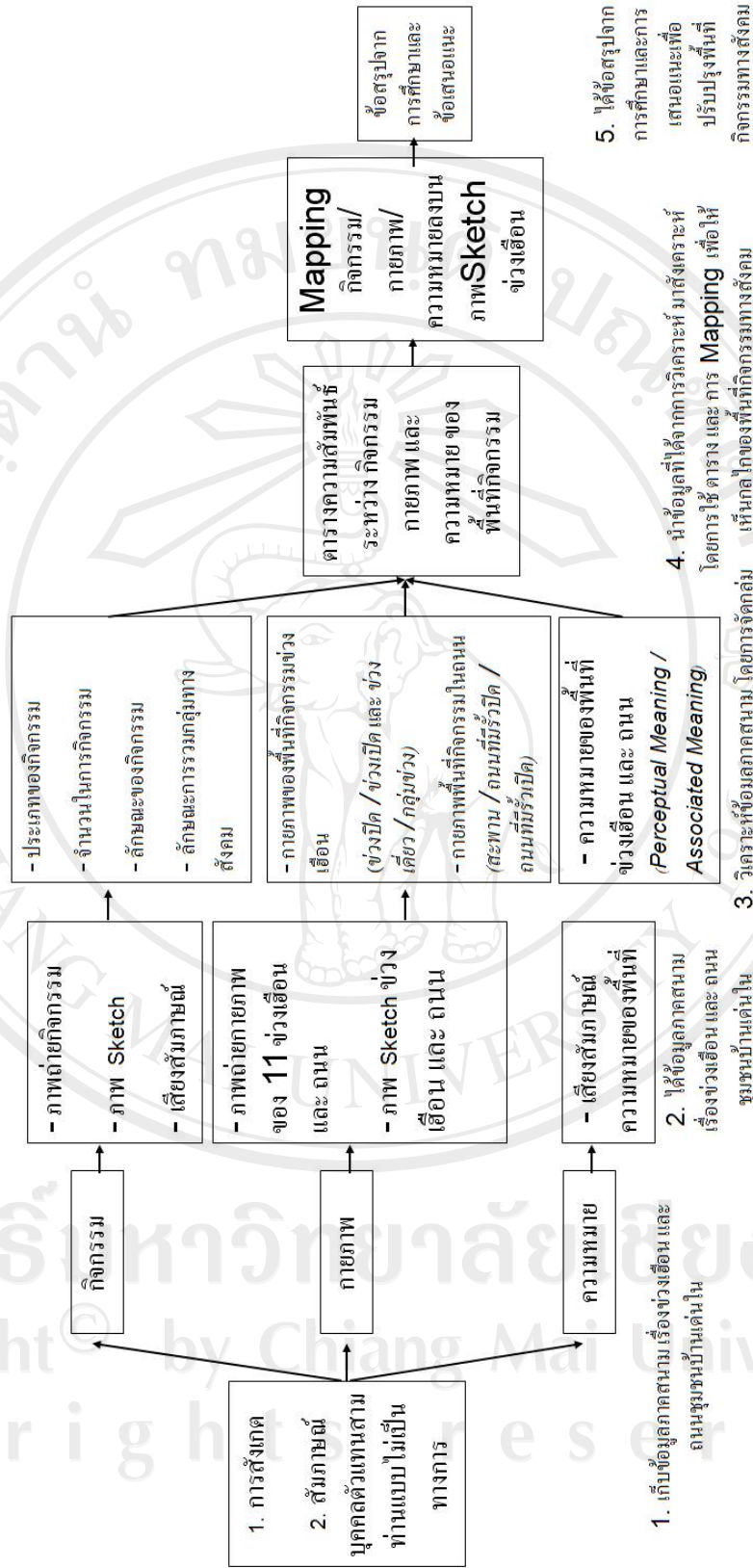
ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ โดยเป็นการเสนอกระบวนการในการศึกษาโดยประกอบไปด้วย

3.2.1) การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเสนอถึงการกำหนดขอบเขตของการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการค่อยๆลดขอบเขตของพื้นที่ในการทำการศึกษาซึ่งแบ่งเป็นสามระดับ ได้แก่

3.2.1.1) การศึกษาภาพรวมของพื้นที่ในชุมชนบ้านเด่นใน 3.2.1.2) การศึกษาช่วงเขื่อนและถนนในชุมชนบ้านเด่นใน และ 3.2.1.3) การศึกษาช่วงเขื่อนในกลุ่มเครือข่าย

3.2.2) การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลภาคสนามมาแยกแยะ/จัดกลุ่ม

3.2.3) การสังเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์ซึ่งอยู่ในลักษณะของข้อมูลที่ถูกจัดกลุ่มแล้วมาทำการซ้อนภาพ (Mapping) ให้อยู่ในภาพผังพื้นที่ช่วงเขื่อนเดียวกัน เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรม ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ และนำผลที่ได้ไปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงพื้นที่กิจกรรมในชุมชนอยู่อาศัยเชียงใหม่ในปัจจุบัน

ภาพ 3.2 แสดงวิธีและขั้นตอนการในการศึกษา

3.2.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชน บ้านเด่นใน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2548 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2549 ซึ่งตามวัตถุประสงค์การศึกษาคุณลักษณะของช่วงเฮือนนี้เป็นการต้องการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและช่วงเฮือนว่าผู้คนในชุมชนหมู่บ้านนั้นมีความสัมพันธ์กับช่วงเฮือนอย่างไร และความสัมพันธ์นี้ทำให้ช่วงเฮือนนั้นเกิดมีคุณลักษณะที่กลายเป็นพื้นที่ซึ่งส่งเสริมให้ผู้คนเกิดความผูกพันต่อกันได้ ทำให้การที่จะเข้าใจว่าผู้คนในชุมชนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์อย่างไรกับช่วงเฮือนนั้น ผู้เขียนไม่สามารถศึกษาช่วงเฮือนเพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องทำความเข้าใจกับพื้นที่ทั้งหมดของชุมชนหมู่บ้านก่อน เนื่องมาจากการที่จะทำความเข้าใจว่าพื้นที่ในชุมชนหมู่บ้านที่ถูกเรียกว่า “ช่วงเฮือน” คืออะไรผู้เขียนต้องมีความเข้าใจว่าช่วงเฮือนนั้น “แตกต่าง” จากพื้นที่อื่นๆในหมู่บ้านอย่างไร ทำให้ในแรกเริ่มของการศึกษานั้นผู้เขียนจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับพื้นที่ทั้งหมดในชุมชนบ้านเด่นในในลักษณะของภาพรวมก่อนว่าพื้นที่ในชุมชนบ้านเด่นในนั้นมีลักษณะ และผู้คนในชุมชนบ้านเด่นในนั้นมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ลักษณะต่างๆอย่างไร หลังจากนั้นผู้เขียนจึงให้ความสนใจในการศึกษาช่วงเฮือนต่างๆในชุมชนบ้านเด่นใน

ด้วยเหตุผลข้างต้นทำให้ในการศึกษาช่วงเฮือนในชุมชนบ้านเด่นในนี้ผู้เขียนจึงได้ค่อยๆลดขอบเขตของพื้นที่ในการทำการศึกษา จากพื้นที่จำนวนมากในหมู่บ้าน ไปสู่พื้นที่จำนวนน้อยในหมู่บ้าน เพื่อค่อยๆทำความเข้าใจเป็นลำดับโดยเริ่มจากการทำความเข้าใจในเรื่องกิจกรรมและกายภาพซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถใช้การสังเกตในการศึกษาได้ และควรจะศึกษาในขอบเขตพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เขียนไม่ได้ละเลยในการเก็บข้อมูลกิจกรรมและกายภาพใดตกหล่นไป และ ค่อยๆทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความหมายของพื้นที่ซึ่งเป็นเรื่องที่จะละเอียดอ่อนและต้องการระยะเวลาในการให้ผู้เขียนคุ้นเคยกับผู้คนและครอบครัวเครือญาติที่เข้าไปทำการศึกษา จากเหตุผลข้างต้นผู้เขียนจึงได้ทำการแบ่งขอบเขตการศึกษาพื้นที่ออกเป็นสามขั้นตอน ตามการลดทอนพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ 3.2.1.1) การศึกษาพื้นที่ในชุมชนบ้านเด่นใน 3.2.1.2) การศึกษาช่วงเฮือนและถนนในชุมชนบ้านเด่นใน และ 3.2.1.3) การศึกษาช่วงเฮือนในกลุ่มเครือญาติ โดยในการศึกษาพื้นที่ทั้งสามขอบเขตนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของสถานที่ในสามประเด็นได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กายภาพของพื้นที่ และความหมายของพื้นที่

การศึกษาในแต่ละขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษานั้น มีการเน้นประเด็นและได้รับข้อมูลในเรื่ององค์ประกอบของสถานที่ที่ทำการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบไปด้วย

3.2.1.1 การศึกษาพื้นที่ในชุมชนบ้านเด่นใน

เป็นการศึกษาพื้นที่ของทั้งหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมกับพื้นที่ต่างๆในชุมชน ของ ทั้งชุมชนบ้านเด่น บ้านเด่นใน ทำการมุ่งเน้นการศึกษาไปในเรื่อง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ว่ามี กิจกรรมในลักษณะใดเกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆในชุมชนบ้านเด่นในบ้าง และ ลักษณะทางกายภาพของ พื้นที่ ว่าในชุมชนบ้านเด่นในนั้นมีพื้นที่ในกี่ยุคและแต่ละลักษณะนั้นมีรายละเอียดเป็นอย่างไร บ้าง ส่วนในการเก็บข้อมูลเรื่อง ความหมายของพื้นที่ ว่าผู้คนมีการให้นิยามความหมายพื้นที่ต่างๆ ในหมู่บ้านอย่างไร เมื่อผู้เขียนได้ทำความเข้าใจกับพื้นที่ต่างๆภายในชุมชนหมู่บ้านแล้วหลังจากนั้น ผู้เขียนจึงทำการลดขอบเขตในการศึกษาไปยังการศึกษาช่วงเฮือนในชุมชนบ้านเด่นใน

ภาพ 3.3 พื้นที่ในชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่นใน ซึ่งประกอบไปด้วยช่วงเฮือน และ ถนน

3.2.1.2 การศึกษาช่วงเอื้อนและถนนในชุมชนบ้านเด่นใน เป็นการศึกษาช่วงเอื้อนและถนนของชุมชนบ้านเด่นใน (ภาพ 3.3) เพื่อทำความเข้าใจในสามประเด็นของการศึกษาองค์ประกอบของช่วงเอื้อนได้แก่

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเอื้อน เป็นการศึกษาว่าในช่วงเอื้อนต่าง ๆ นั้นมีกิจกรรมใดเกิดขึ้นบ้าง โดยมีการสังเกต (Observation) กิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเอื้อนเป็นวิธีการศึกษา และมีการถ่ายภาพและทำภาพสเกตช์ตำแหน่งของกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนฝั่งของช่วงเอื้อนขึ้นเป็นวิธีในการเก็บหลักฐาน โดยมีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ถามถึงผู้คนในชุมชนถึงการใช้งานช่วงเอื้อนว่ามีการใช้งานช่วงเอื้อนในการทำกิจกรรมใดบ้าง และมีการบันทึกทบทวนเสียงเพื่อเป็นหลักฐาน

กายภาพของช่วงเอื้อน เป็นการศึกษาว่าลักษณะทางกายภาพของช่วงเอื้อนนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีการสังเกต (Observation) กายภาพของช่วงเอื้อนที่มีการทำกิจกรรม แล้วจากนั้นผู้เขียนจึงทำการถ่ายภาพกายภาพของช่วงเอื้อนในบริเวณที่เกิดกิจกรรมและมีการทำภาพสเกตช์ของช่วงเอื้อนเพื่อเก็บเป็นหลักฐาน

ความหมายของช่วงเอื้อน เป็นการศึกษาว่าผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่นในนั้น มีการรับรู้ในเชิงความหมายของช่วงเอื้อนไว้ว่าอย่างไร โดยมีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ถามถึงผู้คนในชุมชนถึงช่วงเอื้อนว่าพวกเขามีการให้นิยามหรือมีความคิดเห็นใดๆ เกี่ยวกับช่วงเอื้อน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้เขียนได้ สัมภาษณ์ น้ำตัน ในขณะที่เดินสำรวจ พื้นที่ต่างๆในหมู่บ้านไปด้วยกัน เพื่อให้ผู้เขียนทำความเข้าใจกับพื้นที่ต่างๆของชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่น โดยผู้เขียนได้มีการอัดทบทวนเสียง เพื่อเก็บเป็นข้อมูล เช่นที่น้ำตันได้เล่าให้ผู้เขียนฟังถึงการจัดการพื้นที่ของย่าของเขาว่า “ พอกลับมาจากอเมริกาใหม่ ย่าเค้าก็เข้ามาจัดขงน้ำหล้าใหญ่เลย เอากระถางต้นไม้มาปลูก ทำความสะอาดขงอะไรแบบนั้น ”

3.2.1.3 การศึกษาช่วงเอื้อนในครอบครัวเครือญาติ เป็นการศึกษาช่วงเอื้อนของเครือญาติตรีประจำ (ภาพ 3.4) ซึ่งเป็นเครือญาติในชุมชนบ้านเด่นในที่ผู้เขียนมีความคุ้นเคย โดยเป็นการศึกษาโดยการติดตามบุคคลสามคนในเครือญาติหนึ่งของชุมชนหมู่บ้านได้แก่ น้องเด็นท์ น้ำตัน และ น้ำหล้า เนื่องจากเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเครือญาติเดียวกันและมีอายุที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้ความแตกต่างของอายุนี้อาจจะทำให้เข้าใจว่าบุคคลที่มีความแตกต่างกันนั้นมีท่าทีต่อการใช้งานช่วงเอื้อนแตกต่างกันอย่างไร โดยการติดตามสามบุคคลนี้เพื่อเป็นตัวแทนในการทำการศึกษาว่าผู้คนในครอบครัวเครือญาตินั้น มีการทำกิจกรรมในช่วงเอื้อนอย่างไร ลักษณะทางกายภาพของช่วงเอื้อนแต่ของครอบครัวเครือญาติตรีประจำนั้นเป็นอย่างไร และ ผู้คนในครอบครัวเครือญาตินั้นมีการรับรู้นิยามความหมายของช่วงเอื้อนอย่างไร

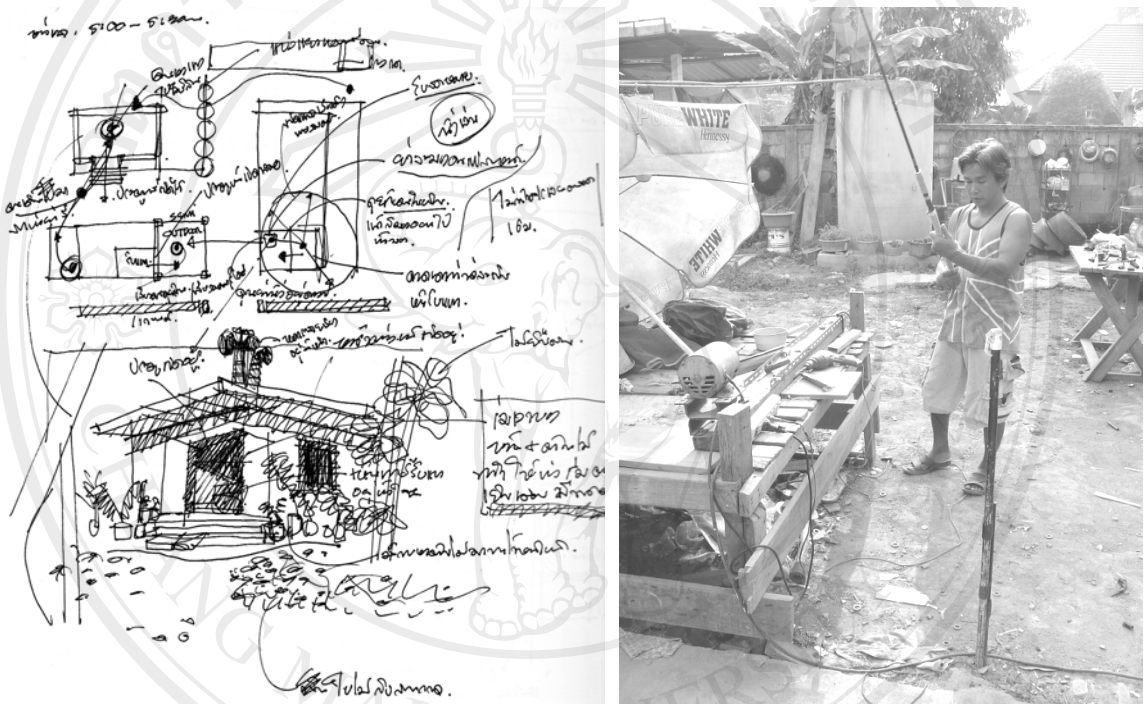
ภาพ 3.4 การศึกษาช่วงเอื้อนของครอบครัวเครือญาติ

การเก็บข้อมูลกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงของครอบครัวเครือญาติที่ปรึกษา นั้นผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการบุคคลทั้งสามถึงการทำกิจกรรมต่างๆในช่วงเอื้อนว่าพวกเขาเหล่านั้นได้ใช้ช่วงเอื้อนในการกิจกรรมลักษณะใด กับผู้ใด และในช่วงเวลาไหน และได้ทำการสังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเอื้อนของครอบครัวนี้เพื่อความครบถ้วนของกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยมีการสังเกตซ์แผนผังช่วงเอื้อนและตำแหน่งที่เกิดกิจกรรม ถ่ายรูปกิจกรรมต่างๆ และ อัดเทปเสียงสัมภาษณ์เพื่อเป็นหลักฐาน

การเก็บข้อมูลกายภาพของช่วงเอื้อนของครอบครัวเครือญาติที่ปรึกษา นั้นผู้เขียนได้ทำการสังเกตตำแหน่งที่เกิดกิจกรรมในช่วงเอื้อนและได้ทำการถ่ายภาพและสังเกตซ์ผังพื้นและเพื่อเก็บเป็นหลักฐาน

การเก็บข้อมูลความหมายของช่วงเอื้อนของครอบครัวเครือญาติที่ปรึกษา นั้นผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการถึงการนิยามช่วงเอื้อนของบุคคลทั้งสาม โดยเป็นการถามถึงความรู้สึกรู้สึกคิด ในการใช้งานช่วงเอื้อนของเขาและผู้อื่นๆในครอบครัว โดยมีการบันทึกเสียงเพื่อเป็นหลักฐาน

การศึกษาในลักษณะของการค่อยๆลดขอบเขตของพื้นที่มากไปหาพื้นที่จำนวนน้อยนี้ จะช่วยให้ผู้เขียนค่อยๆทำความเข้าใจกับคุณลักษณะของช่วงเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วนไม่ตกหล่น และสามารถทำความเข้าใจองค์ประกอบของสถานที่ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็นกายภาพมองเห็นได้เป็นรูปธรรม ได้แก่ กิจกรรม และ กายภาพของพื้นที่ และลักษณะที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความหมาย ซึ่งมีลักษณะของการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน

ภาพ 3.5 แสดงภาพสเกตช์ที่ใช้ในการศึกษา (ซ้าย) และ ภาพถ่าย (ขวา)

การศึกษาด้วยวิธี การสังเกต และ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยมีการบันทึกข้อมูลด้วย การถ่ายภาพ, การสเกตช์ภาพ (ภาพ 3.5) และ การบันทึกเสียงนี้ ทำให้ผู้เขียนได้ ข้อมูลภาคสนามซึ่งเกิดจากการศึกษาองค์ประกอบของสถานที่ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในลักษณะของภาพถ่าย, ภาพ Sketch และเทปเสียงสัมภาษณ์ 2) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในลักษณะของภาพถ่าย และ ภาพ Sketch 3) ความหมายของพื้นที่ ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในลักษณะของเทปเสียงสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้เขียนจึงนำข้อมูลทั้งสามส่วนนี้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลภาคสนามซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่, ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาแล้วผู้เขียนจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ดังนี้

3.2.2.1 การวิเคราะห์ กิจกรรมทางสังคม หลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

โดย 1) วิธีการสังเกต กิจกรรมของผู้คนในพื้นที่ต่างๆของชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในลักษณะของภาพถ่าย, ภาพ สเกตซ์ และ 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึงกิจวัตรประจำวันของผู้คนในชุมชนบ้านเด่นใน ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในรูปแบบของเทปเสียงสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้ทำการจัดกลุ่ม (Categorize) ข้อมูลเรื่องกิจกรรมทางสังคม เพื่อลดทอนข้อมูลที่มีอยู่มากมายให้กลายมาเป็นข้อมูลที่จำแนกเป็นกลุ่ม โดยการนำข้อมูลกิจกรรมทั้งหมดมาเขียนอยู่บนกระดาษแผ่นเดียวกันเพื่อที่จะได้เห็นกิจกรรมทั้งหมดจากนั้นจึงค่อยเชื่อมโยงกิจกรรมที่สามารถจัดกลุ่มได้โดยการใช้สีไม้ โดยมีการจัดกลุ่มในลักษณะดังต่อไปนี้

- ประเภทของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ประกอบไปด้วย การนั่ง, การยืน และ การเดิน เนื่องมาจากกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้เขียนสามารถจำแนกแยกแยะอย่างชัดเจนเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมที่สุด
- จำนวนในการรวมกลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมเดี่ยว ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่ผู้คนทำกิจกรรมอยู่เพียงลำพัง และ กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งยังสามารถแบ่งย่อยเป็น กิจกรรมกลุ่มสองถึงสี่คน, กิจกรรมกลุ่มห้าถึงหกคน และ กิจกรรมกลุ่มมากกว่าหกคนขึ้นไป ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่ผู้คนทำการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง ซึ่งจำนวนในการทำกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มนี้มีนัยยะบางอย่างแสดงถึงการรวมกลุ่มตามสถานะทางสังคม
- ลักษณะการรวมกลุ่มตามสถานะทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย การรวมกลุ่มตามครอบครัว ซึ่งหมายถึงการที่สมาชิกในครอบครัวนั้นได้รวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรม, การรวมกลุ่มตามเครือญาติ หมายถึงการที่สมาชิกในเครือญาตินั้นได้รวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรม และ การรวมกลุ่มตามสมาชิกในชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนนั้นได้ทำการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรม
- ลักษณะของกิจกรรม เป็นการแบ่งกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย การทานอาหาร, การพูดคุย, การทำงาน, การเล่น, การพักผ่อน, การยืนร้องเพลงนมัสการ, การสูบบุหรี่, การสังสรรค์, การเล่นเกมกีฬา

การวิเคราะห์กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยการจัดกลุ่มนี้ จะช่วยทำให้ผู้เขียนมีข้อมูลกิจกรรมที่ทำการจัดกลุ่มแล้ว ในลักษณะของตารางกิจกรรม พร้อมสำหรับการนำไปทำการแสดงผลร่วมกันระหว่างกิจกรรม, ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ ในผังของช่วงเฮือนในขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางกายภาพของพื้นที่กิจกรรมทางสังคม

หลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการ 1) สังเกตตำแหน่งที่เกิดกิจกรรมและกายภาพของพื้นที่บริเวณที่เกิดกิจกรรม ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในลักษณะของภาพถ่ายและภาพสเกตช์ และ 2) การสัมภาษณ์ถึงกิจกรรมประจำวันของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในรูปแบบของเทปเสียงสัมภาษณ์ ทำให้ผู้เขียนได้ข้อมูลในเรื่อง กายภาพของพื้นที่กิจกรรม ที่ยังไม่ได้ทำการวิเคราะห์ ผู้เขียนจึงได้ทำการเรียบเรียงข้อมูลลักษณะทางกายภาพซึ่งได้มาจากข้อมูลภาคสนามโดยการพยายามจัดกลุ่ม โดยเป็นการนำผังพื้นที่และภาพถ่ายของช่วงเฮือนมาวางอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้ผู้เขียนได้เห็น รูปแบบของลักษณะทางกายภาพ ซึ่งแบ่งแยกได้ตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่กิจกรรมที่แตกต่างกันได้แก่

- ช่วงเฮือนที่เกิดกิจกรรมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย ช่วงปิด และ ช่วงเปิด, ช่วงเดี่ยว และ กลุ่มช่วง
- ถนนที่เกิดกิจกรรมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย ถนนที่มีรั้วทึบ, ถนนที่มีรั้วโปร่ง และ สะพาน

การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โดยการจัดกลุ่มนี้ จะช่วยทำให้ผู้เขียนมีข้อมูลลักษณะทางกายภาพทำการจัดกลุ่มแล้ว พร้อมสำหรับการนำไปทำการซ้อนภาพ ระหว่างกิจกรรม, ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ ในขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความหมายของพื้นที่

หลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการ การสัมภาษณ์ถึง ความหมายของพื้นที่ ซึ่งถูกบันทึกอยู่ในรูปแบบของเทปเสียงสัมภาษณ์ ทำให้ผู้เขียนได้ข้อมูลในเรื่อง ความหมายของพื้นที่ ซึ่งยังไม่ได้ทำการวิเคราะห์ ผู้เขียนได้ทำการถอดเทปสัมภาษณ์และเลือกคำที่แสดงถึงความหมายของพื้นที่มาทำการแสดงอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้ผู้เขียนเห็นภาพรวมของความหมายของพื้นที่ จากนั้นผู้เขียนจึงนำมาทำการจัดกลุ่มในเรื่องของความหมายของพื้นที่โดยพบว่าความหมายของพื้นที่นี้สามารถแบ่งออกได้เป็นสองระดับ ได้แก่

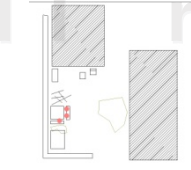
- ความหมายตรง (Perceptual Meaning) เป็นความหมายทั่วไปที่ผู้คนที่อยู่ร่วมในบริบทสังคมเดียวกันสามารถรับรู้ได้คล้ายๆกัน เช่น ใต้หลังคา, ใต้ต้นไม้, ซอกข้างบ้าน, ม้านั่งหิน เป็นต้น
- ความหมายร่วม (Associated Meaning) เป็นความหมายที่เกิดจากการตีความของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่ตัวตนของพวกเขาไปสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆในชุมชนหมู่บ้าน เช่น การนำสถานภาพทางสังคมของตัวเองและสถานภาพทางสังคมของเจ้าของพื้นที่ มาเกี่ยวข้องในการตีความพื้นที่ต่างๆด้วย

การวิเคราะห์ความหมายของพื้นที่โดยการจัดกลุ่มนี้ ในสองส่วนคือ ความหมายตรงและความหมายร่วมนี้จะช่วยให้ผู้เขียนมีข้อมูลความหมายของพื้นที่ซึ่งได้ทำการจัดกลุ่มแล้ว พร้อมสำหรับการนำไปทำการซ้อนภาพ ระหว่างกิจกรรม, ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ ในขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2.4 การสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มข้อมูลซึ่งจะทำให้ผู้เขียนมีข้อมูลซึ่งผ่านการวิเคราะห์มาแล้วดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมทางสังคม ซึ่งถูกจัดกลุ่มประกอบไปด้วย ประเภทของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน, จำนวนผู้ทำกิจกรรม, การรวมกลุ่มตามสถานะทางสังคม และ ลักษณะของกิจกรรม, 2) ลักษณะทางกายภาพ ซึ่งถูกจัดกลุ่มประกอบไปด้วย ช่วงเอื้อน และ ถนน, 3) ความหมายของพื้นที่กิจกรรม ซึ่งถูกจัดกลุ่มประกอบไปด้วย ความหมายตรง และ ความหมายร่วม หลังจากนั้นผู้เขียนจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางสังคม, ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ โดยมีขั้นตอนสองระดับดังต่อไปนี้

3.2.4.1 ตารางความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม กายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ เป็นการนำข้อมูลกิจกรรม, ลักษณะทางกายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ ที่ถูกทำการจัดกลุ่มแล้วมาทำการเรียงเรียงลงในตารางความสัมพันธ์ ดังตารางตัวอย่างที่นำเสนอ (ตารางที่ 1)

พื้นที่	กิจกรรม	กายภาพ	ความหมายตรง	ความหมายร่วม
	นั่งคุยเป็นกลุ่ม 2-4 คน โดยผู้ที่นั่งคุยเป็นคนในครอบครัว	ชุดหินอ่อน ริมกลุ่มช่วงเอื้อนเปิด	ที่นั่ง	“พื้นที่ของครอบครัว”

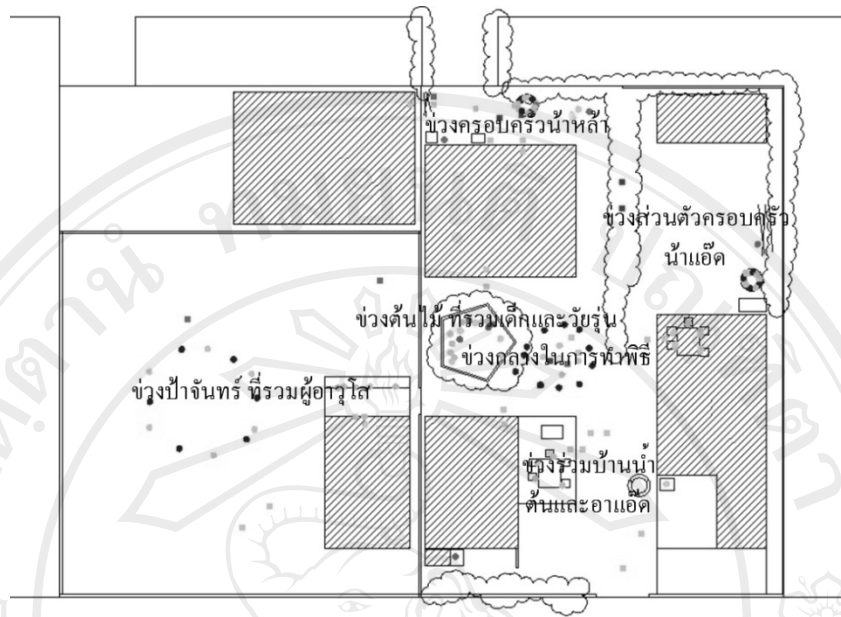
ตารางที่ 1 ตารางความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม กายภาพ และ ความหมายของพื้นที่

โดยข้อมูลที่ทำการเรียบเรียงลงในตารางความสัมพันธ์นี้มีข้อมูลทั้งหมดจำนวน 80 กลุ่มกิจกรรม ภายนอก และ ความหมาย ซึ่งถูกนำเสนออยู่ในตารางความสัมพันธ์เดียวกัน (ภาพ 3.6)

The image displays a collection of approximately 20 small, handwritten tables arranged in a grid. Each table is a correlation matrix with columns and rows. The top row of each table typically lists activity names (e.g., 'กิจกรรม', 'กิจกรรมย่อย'). The subsequent rows contain small diagrams or icons in the first column, followed by columns of handwritten text. The text appears to be descriptive or explanatory notes related to the activities and diagrams. The handwriting is in Thai script. The tables are densely packed with information, representing a comprehensive set of correlations for 80 different activity groups.

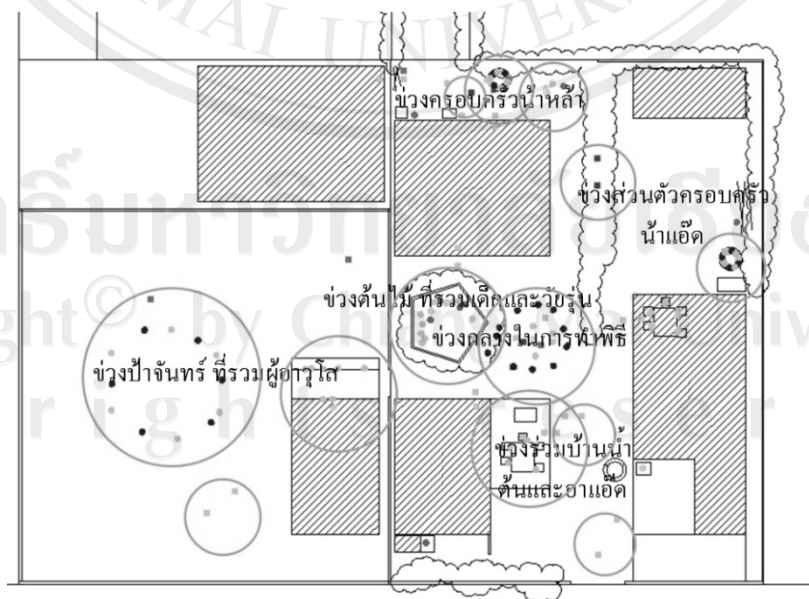
ภาพ 3.6 ตารางความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม ภายนอก และ ความหมายของพื้นที่ในขณะที่ยูเขียน
ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.4.2 หลังจากนั้นจึงทำการนำข้อมูลกิจกรรมซึ่งถูกแสดงในลักษณะของจุดสี, ลักษณะทางกายภาพซึ่งถูกแสดงออกมาเป็นผังพื้น และ ความหมายซึ่งถูกแสดงเป็นประโยค แสดงพร้อมกันในภาพผังของช่วงเฮือนเดียวกัน (ภาพ 3.7)

ภาพ 3.7 การแสดงข้อมูลสามส่วนในภาพผังพื้นเดียวกัน

ในการแสดงกิจกรรม ภายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่นี้ จะให้ผู้เขียนสามารถเห็นข้อมูลที่เก็บมาทั้งหมด เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรมทางสังคม ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ (ภาพ 3.8) ตามทฤษฎีขององค์ประกอบของสถานที่ ซึ่งจะเปิดเผยให้เห็นถึงคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่ต้องการทำการศึกษา

ภาพ 3.8 การสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากนั้นผู้เขียนจึงข้อมูลที่ทำการสังเคราะห์แล้วนำเสนอเป็นผลของการศึกษาโดยมีการอภิปรายร่วมกับทฤษฎีพื้นที่ทางสังคมที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมไว้ว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร จากนั้นจึงมีการสรุปคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และทำการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่ทางสังคมในหมู่บ้าน

จากการนำเสนอวิธีการในการศึกษานี้จะเห็นว่าการศึกษาคูณลักษณะของช่วงเฮือนเป็นการศึกษาพื้นที่ในเชิงคุณภาพในประเภทของ “การอธิบาย” โดยมีวิธีการเลือกทฤษฎี “องค์ประกอบของสถานที่” มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาพื้นที่ซึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบของสถานที่ในสามประเด็นได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่, กายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ โดยมีวิธีการเลือกชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่นใน มาเป็นชุมชนหมู่บ้านที่ทำการศึกษา โดยเริ่มต้นการศึกษาด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามในเรื่อง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่, กายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ ในชุมชนบ้านเด่นใน จากนั้นจึงทำการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่ม เพื่อช่วยต่อการทำความเข้าใจของผู้เขียน โดยในเรื่องของ กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่นั้นนำมาทำการจัดกลุ่มแบ่งเป็น ประเภทของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน, จำนวนในการรวมกลุ่ม, ลักษณะการรวมกลุ่มตามสถานะทางสังคม, ลักษณะของกิจกรรม ในส่วนของกายภาพของพื้นที่นั้นนำมาทำการจัดกลุ่มแบ่งเป็น ช่วงเฮือน และ ถนน และ ในส่วนของความหมายของพื้นที่นั้นทำการจัดกลุ่มแบ่งเป็น ความหมายตรง และ ความหมายร่วม จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำ กิจกรรมของพื้นที่ กายภาพของพื้นที่ และ ความหมายของพื้นที่ ที่ถูกทำการจัดกลุ่มแล้วมาทำการเรียงเรียงใส่ลงไปใน ตารางความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม กายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ เพื่อให้ข้อมูลในในสามกลุ่มคือกิจกรรม กายภาพ และ ความหมายของพื้นที่ มาอยู่ในระนาบเดียวกัน หลังจากนั้นจึงทำการนำข้อมูลทั้งหมดมาทำนำเสนอให้อยู่ในภาพผังพื้นที่เดียวกัน เพื่อที่จะทำให้ผู้เขียนสามารถสังเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง กิจกรรมทางสังคม และ ความหมายของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เขียนสามารถเข้าใจถึงคุณลักษณะของช่วงเฮือนที่ทำการศึกษาได้ และจะได้ทำการนำเสนอผลการศึกษาและแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ทางสังคมในหมู่บ้านเชิงใหม่ต่อไป